

A szegedi piaristák lapja ■ 2010. november — VIII. évfolyam 9. szám

PIÁRFUTÁR

MINDENKÉP(P)EN KALAZANCIUS

ADVENT

**Kit igazán vársz:
életedben él – rég itt
van, mire megjön.**

(Fodor Ákos)

bolt.piarista.hu

Rajtad nyúlik!

 Dugonics András

Piarista Gimnázium
Szakköznevelő, Alapfokú Művészeti Intézmény és Kollégium
1074 TISZKÖZ, Dugonics András utca 14. sz. 1074 TISZKÖZ, Dugonics András utca 14. sz.
Tel: 06-1-461-0000, 06-1-461-0001
Honlap: www.piarista.hu, info@piarista.hu

HATOSZTÁLYOS GIMNÁZIUM
általános tantervű- és
sporttagozatos osztályok

DECEMBER 10
JELENTKEZÉS
AZ ÍRÁSBELI
FELVÉTELI
VIZSGÁRA !!!

*becsatlakozási
lehetőség 9. osztálytól*

**MŰVÉSZETI ISKOLA
KOLLÉGIUM**

WWW.SZEPI.HU

A SZEPIPRESS jelenti

December 3-án reggel fél 8-kor közös latin nyelvű első pénteki szentmisén vesz részt az iskola egész közössége

Apiarista templomba december 5-én, a kollégiumba 6-án érkezik a Mikulás.

Adventi áhitat lesz december 7-én. Este fél 7-kor a piarista templomban. Mindenkit szeretettel várnak!

December 16-án Népek karácsonya címmel zenés karácsonyvárást rendez a Piarista Mester Tanoda.

APiár Futár karácsonyi száma december 17-én jelenik meg.

IMPRESSZUM

PIÁRFUTÁR

A szegedi piaristák lapja

Megjelenik havonta
Lapengedély száma: 2.2.4/1513/2003.

SZERKESZTŐ
Mészáros Ferenc

KORREKTÚRA
Mészárosné Szabó Tünde

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS
Férc Szemes Áron

SZERKESZTŐSÉG
6724 Szeged, Bálint Sándor u. 14.
Tel: 62/549-090
Elektronikus levélcím:
piarfutar@szepi.hu

KIADÓ
Dugonics András Piarista Gimnázium
a Dugonics András Alapítvány támogatásával.
Számlaszám:
10402805-28012423-00000000

FELELŐS KIADÓ
Papp Attila

NYOMÁS
Planet Corp. Szolgáltató Kft.
6771 Szeged, Makai út 4.

Kizárólag belső terjesztésre.

Iskola a láthatáron

Nem mondhatom, hogy pedagógiai pályafutásom indulása zökkenőmentes lett volna. Némi félelemmel vegyes érzéssel vettem bele magam az iskolakeresésbe, ugyanis hamar nyilvánvaló lett, hogy egyelőre piarista intézményben „nincsen számomra hely”. Gyorsan kiderült, hogy más iskolában sem, így végül egy antikváriumba kerültem, ahol egy esztendőn keresztül mégis könyvek között telhetett az életem, csak éppen teljesen másként, mint azt előtte képzeltem. Mindenesetre sokat tanultam abból az élethelyzetből is, találkoztam érdekes, értékes emberekkel, fura helyzetekkel.

Az egyik ilyen máig ható élményem volt, amikor egy középkorú vásárlónk Ottlik Géza: Iskola a „láthatáron” című művét kereste rajtam. Miután hagyta magát meggyőzni, hogy ilyen nincs, az Iskola a határon viszont létező mű, megnyugodva elvitte azt.

Akkoriban egészen más szempontból néztem mindezt. Most, amikor szerkesztőnk kitartó nőgatására a billentyűzetre vettem magam, hogy írjak egy jó cikket a Piár Futárba, ismét eszembe jutott. Itt vagyunk mi, a szegedi piarista közösség. Iskola, a határon. Persze nem csak a szó fizikai-, hanem – ahogya regényben – átvitt értelmében is. Nagy örömünkre délvidéki diákjaink éppúgy helyet kaphattak a padokban, mint az anyaországiak, de közben jelentős változások határán is állunk; van, amin még innen, s van, amin túl. Érdemes eltűnődnünk ilyenkor azon, milyen iskolát szeretnénk, s ha körülnézünk, milyen most a „szegedi piarista iskola a láthatáron”?

Ahogy azt a rendi törekvések már jó ideje megfogalmazták: a közösségek iskolája kívánunk lenni. Persze nem is maga a cél új, inkább annak megerősítése, hogy efelé törekszünk, ebben keressük a tökéletesedést. Tanárok, szülők, diákok hármas egységében. Hisszük, mindegyik „kör” egy közösségbe szerveződve válik igazán élő

és éltető erővé. Egyik sem önmagában és önmagáért létezik, s mindegyikben benne van emberségünk színe és olykor fonákja. Nyitottsággal és elfogadással fordulunk továbbra is Szeged és környéke egyházi közösségeihez: templomba járó, hitét gyakorló családjaihoz, és olyanok felé, akik vonzónak találják értékeinket.

Mit teszünk ennek érdekében? Az elmúlt évek törekvései sok kérdésre választ is adtak, hiszen a csoportbontásban tanított magyar és matematika, valamint a „kezdő hittan” bevezetése sokat segített a hozzánk érkezők fölzárkóztatásában. Sporttagozatunknak pedig immár 4. évfolyamát szeretnénk ősszel falaink közé hívni. Ez azért is nagy jelentőségű esemény, mert mindamellett, hogy számos tanulmányi versenyen érték el szép eredményeket tanulóink, művészeti oktatásunkban és a sportban immáron évek óta kimagasló teljesítményt nyújtunk.

Tavaly rengeteg energiát fordítottunk a kompetencia alapú oktatás fejlesztésére a tanári karban. Ez persze nem valami önmagáért való változás volt, iskolai munkálkodásunk lényegét érintette meg. Képesnek kell lennünk ugyanis mind pedagógiánkban, mind emberi vonatkozásainkban a megújulásra, önmagunk időről időre való szemrevételezésére. Bővült az eszköztárunk, újabb utakon juthatunk el diákjainkhoz, egymáshoz.

A szegedi piarista gimnázium tehát olyan iskola, mely szeretettel hívja és várja mindazon családokat, akik ebben az együttformálódásban szívesen vennének részt. És átérzik Ottlik emlegetett művének egyik legszebb gondolatát:

„A világhoz nem alkalmazkodni kell, hanem csinálni, nem újraprendezgetni azt, ami már megvan benne, hanem hozzáadni mindig.”

Papp Attila
igazgató

Részben bio-takar-
mányon tartott 6 hó-
napos tanyasi csirkék
és kakasok eladók.
(Esetleg pucolva is.)
Érdeklődni lehet:
Prónai István: 20-220-
5884 vagy Prónainé
Csilla: 20-220-5954.

ABC Design testvér-
babakocsi (össze-
csukható, kék, 3 éves)
esővédővel, valamint
fa járóka (Colorado)
125x125 cm eladó.
Érdeklődni lehet: 30-
248-7530

Jó állapotban lévő
Bosch hűtő-fagyasztó
eladó. Érdeklődni
lehet: 20-364-4004

Teljes garnitúra Ma-
tador nyári gumi
(195/65 R15) olcsón
eladó. Érdeklődni le-
het: 30-477-4320.

Ancsel Éva:

Ami halálosan fontos az életünkben, az ugyanúgy nem fokozható, miként a halál sem.

PIÁRFUTÁR

Fordítási verseny

Atavalyihoz képest idén korábban rendeztük meg az iskolai fordítóversenyt, október 19-én. A nyelvtanárok s plakátjaink hívó szavára, szép számú sokaság gyűlt össze a megmérettetésre latin, német, olasz és angol nyelvből. A verseny most is több teremben zajlott, a szokásos fizikumon kívül, a tanácstermet is igénybe vettük. Kereken 90 dolgozatot írtak a diákok! Ebből jó néhányan két nyelvből is teljesítettek!

Örömmel láttuk, hogy legalább egy nyelvből Mindenki keményen küzdve végigdolgozta az idejét. Csak ott találunk kicsinyke meghátrálást, ahol a második nekifutás már fáradtságosnak bizonyult.

Ebben az évben talán az volt a nehéz, hogy a rendelkezésre álló idő sokaknak kevés volt. Köszönjük a visszajelzéseket, jövőre még gyúrunk a tökéletességre.

A létszám indokolta, hogy angol nyelvből a haladó csoportban 5 díjat is kiosszunk, s mivel igen hasonló eredmények születtek, hajszálon múltak a helyezések, sőt a 4-5. hely megosztott lett.

Íme az eredmények:

Latin:

- Kicsik (indult 11 fő)
1. Oltványi László 9.a
 2. Varga Ádám 9.a
 3. Jagiczka Tamás 9.a

Nagyok (indult 3 fő)

1. Gábor Dávid 12.a

Olasz:

- (11 fő indult)
1. Sors Áron 13.B
 2. Petrovszki György 13.B
 3. Molnár Vilmos 12.B

Német:

- Kezdők (5 fő)
1. Halmi Pongrácz 12.B
 2. Oltványi László 9.A

Haladók (9 fő)

1. Lévai Benedek 11.A
2. Bodor Bence 12.A
3. Lengyel András 12.B

Angol:

- Kicsik 7.-8. (11 fő)
1. Vida-Szücs István 8.A

2. Heszler Bernát 7.A
3. Szilágyi Csaba 8.A

Kezdők (12 fő)

1. Pataki Mihály 10.A
2. Fülöp Imre 9.A
3. Selmeczi Bence 9.A

Haladók (28 fő)

1. Ermilov Alexander Anatol 12.A
2. Halmi Pongrácz 12.B
3. Gábor Bence 10.A
- 4.-5. Berta Kristóf 12.A és Abt Dániel 11.A

Mindenkinek szívből gratulálunk a feladat végrehajtásához!

Kocsis András Balázné
Király Tünde Teréz

Fény és árnyék fotópályázat

ADugonics András Piarista Gimnázium és a Piarista MesterTanoda (fotó-video képzés: 6724 Szeged Bálint Sándor utca 14. tel.: 62/549-090) fotópályázatot hirdet „Fény és Árnyék” címmel. A kiállítás célja az emberi érzések és élethelyzetek bemutatása a fény és árnyék segítségével, valamint a fény és árnyék jelenségének kreatív értelmezése. A zsűri által kiválogatott képekből a Dugonics András Piarista Gimnázium kiállítást rendez az iskola aulájában. Az elektronikusan beküldött képek az iskola honlapján web galéria formájában megtekinthetőek lesznek.

Pályázati feltételek:

A fotópályázaton Magyarország Piarista középiskoláiban tanuló, és Szeged város középiskoláiban tanuló diákok vehetnek részt (14-19 éves korosztály). Egy szerző maximum két alkotást küldhet be. A képek színvilága nincs meghatározva (feke-

te-fehér vagy színes). Képeket a szoftver használata megengedett. A képeket A4-es méretben, 30x40 cm méretű szürke fotókartonra kasírozva kell beküldeni. A fotó alá 1cm magas fehér alapon 18-as méretű Arial Black fekete betűvel írd le a neved, és a kép címét.

Postacím: Dugonics András Piarista Gimnázium 6724 Szeged Bálint Sándor utca 14.

A borítékon szerepeljen a „Fény és Árnyék” fotópályázat MesterTanoda felirat is. A képek személyesen is behozhatóak zárt borítékban a Dugonics András Piarista Gimnázium portájára. A nevezési lap letölthető az oldal alján.

A képeket elektronikusan formában is el kell küldeni a fenyesarnekepalyazat@gmail.com címre a kitöltött nevezési lappal együtt. Az elektronikusan elküldött képekhez egyér-

telműen rendeld hozzá a neved és a fotód címét. A kép ajánlott mérete (300dpi, A4, 6 Megapixel).

A zsűri döntését a www.szepe.hu címen közöljük. A helyezetteket email-ben értesítjük.

A zsűri tagjai:

- Aranyi Sándor SZTE JGYPK Rajz-művészettörténeti Tanszék tanszékvezető docens
- Dobóczky Zsolt fotóművész (MAOE)
- M. Kovács Zoltán operatőr, SZTE Kommunikáció és Médiatudományi Tanszék.

Díjak:

- 1. díj 17.000 Ft értékű könyvutalvány
- 2. díj 9.000 Ft értékű könyvutalvány
- 3. díj 4.000 Ft értékű könyvutalvány
- Piarista Különdíj

Beérkezési határidő: 2011. Február 20.
Kiállítás megnyitó: 2011. Március 22.

<http://szegedifotografus.neobase.hu/>

D. önkormány

Október 27-28-án a DÖK és Jusztin István tanár úr szervezésében papírgyűjtést tartottunk iskolánkban. A lelkes gyűjtögetők által behozott papír hulladék lemérése után a következő sorrend alakult ki.

1. helyezett: 10.a osztály 855 kg
2. helyezett: 7.a osztály 383 kg
3. helyezett: 12.b osztály 287 kg

Összesen 2312 kilo papír gyűlt össze. Eredményhirdetés és jutalmazás Patrocíniumkor lesz, köszönjük a munkátokat!

2010. október 29-én a DÖK elnökválasztást tartott. Az ezt megelőző 2 hétben szabad kampányolás folyt: iskolánkat ellepték a plakátok, ahol a 3 elnökjelölt igyekezett meggyőzni a diákságot, hogy rá szavazzanak. Október 29-én, pénteken pedig 7:45-től a kampánybeszéd megrendezése után a diákok leadták szavazataikat a jelöltekre és a következő eredmény született.

Novák Tamás 11.a	147 szavazat
Kumi Chris 11.a	66 szavazat
Lengyel András 12.b	56 szavazat

Az eredmények alapján Novák Tamás a DÖK új elnöke. A döntést követően pedig a következő döntés született: az új elnök számít a régi elnök, Szebellédi Áron munkájára, tapasztalatára ezért felkérte őt elnökhelyettesnek, amit a leköszönő elnök elfogadott. Bármilyen ötlettel, kéréssel, kérdéssel keressetek minket bátran!

Dugonics tisztelete

Október 20-án rendeztük meg a Dugonics András matematika-fizika háziversenyt, amelyen az iskola 96 tanulója vett részt. Kétfős csapatokat alkotva kellett teszt-feladatokat és keresztrejtvényt megoldani a matematika és fizika tantárgyak témaköreiből. A következő eredmények születtek:

7-8. évfolyam:

	Mat.	Fiz.	Keresztrejtvény	Összesen
1. Menkó Tamás				
Papp Sándor 8.A	43	20	8	71
2. Horváth Márton				
Müller Miklós 8.A	23	25	7	55
3. Kramer Peter Andre				
Liska Áron 8.B	23	23	8	54

9-10. évfolyam:

	Mat.	Fizika	Keresztrejtvény	Összesen
1. Fazekas Zoltán				
Olgyay György 10.A	36	24	9	69
1. Pataki Mihály				
Szupera Gergő 10.A	43	18	8	69
3. Rózsa Dávid				
Szekeres Tamás 9.B	28	29	4	61

11-13. évfolyam

	Mat.	Fizika	Keresztrejtvény	Összesen
1. Szűcs Miklós				
Veréb Szabolcs 13.B	27	39	5	71
2. Borgulya Bence				
Halmi Pongrácz 12.B	28	29	8	65
3. Forgács Mihály				
Szebellédi Áron 13.B	25	29	6	60

A teljes eredménylista iskolánk honlapján megtalálható.

Rácz László
a verseny szervezője

Van-e élet a vörösiszap után?

Magyarország eddig legnagyobb ipari katasztrófája következett be októberben. Az országos gyűjtéshez iskolánk is csatlakozott. Mintegy 100 ezer forint adományt küldtünk a kolontári egyházközségnek. Mók Miklós plébános urat kérdeztük:

Milyen kár érte az egyházközséget?

Egyházi életünk eddigi legnagyobb vesztesége tizenegy közvetlen, és öt közvetett halott. Rengeteg zaklatott lélek, most is kijárási tilalom van. Most is terrorizálnak minket. Elveszesztett a Jézus-ösvény egyharmada, három házunk és másfél hektár bibliai kert. Az egyházközség szét-szóródott.

Kiheverték-e már az emberek a traumát?

Nem. Egyre rosszabb a helyzet, bizonytalanságban vagyunk. Nehéz dönteni a ház lebontása mellett, persze van akinek már nyugodtabb az élete, de lakása még egyetlen károsultnak sincs.

Tapasztalható volt-e a médiában látott összefogás, ez mennyire adott erőt az embereknek?

Igen, a mentéskor mindenképpen, azóta is sok a segítő, napi szinten érezhető a világméretű összefogás. Németországból, Amerikából is érkezett segítség.

A hit ereje mennyire érezhető a vallásos embereknél a nehézségekben?

Senki nem kérdezte, miért engedte ezt az Isten, inkább a hatalmasságokat bírálják. De legtöbbször saját bajukkal vannak elfoglalva. Aki hívő volt, most jobban kapaszkodik Istenbe. Egy cigányember megtért, azóta gyón, áldozik és naponta ministrál.

Hogyan látják a jövőt?

Legtöbbször kilátástalan, van aki már tudja, hogy lesz háza, az bizakodó. Én bízik a huminsavas talajjavításban, az élhető város víziójában. Egy biztos: életünk egyre inkább Isten kezében van.

Zsava Tamás
igazgatóhelyettes

A talentumföldrajz doktora

November 4-én tartották a Pécsi Tudományegyetem Doktori Iskoláiban Ph.D. fokozatot szerzett hallgatók doktoravató ünnepségét. Iskolánk testnevelés-földrajz szakos oktatója, Győri Ferenc tanár úr a földtudományok területén szerzett doktorátust.

Köztudomású, hogy tanár úr ultramaratonistaként 1996-ban európa-bajnok lett. Mi indította arra, hogy a tudományokban is ilyen magasra tegye a lécet?

Szüleim akarva-akaratlanul úgy neveltek, hogy bátran merjek nagy célokat kitűzni magam elé. Kamaszként, ha valaki arról érdeklődött, milyen pályára készülök, gyakran azzal szereztem le a kérdőzt: még nem döntöttem el, hogy híres tudós, vagy híres sportoló leszek. Ettől a felnőttek megnyugodtak, látták, hogy komoly, céltudatos fiatalemberrel van dolguk. Pedig minden voltam csak nem komoly és pláne nem magabiztos. Tény, hogy szerettem futni, olyannyira, hogy már ifjúsági versenyzőként „aranyjelvényes” minősítést értem el. A tudomány attól a pillanattól vált fontossá számomra, amikor kezdtem megszagolni, hogy az is olyan, mint egy verseny, egy óriási szellemi játék, melyben ugyanúgy vannak minősítési szintek, s a befektetett munka éppúgy megtérülhet, mint a sportban.

Mikor és hogyan kezdődött el a földrajztudománnyal a kapcsolata?

A Radnóti-ba jártam. Határozottan emlékszem a pillanatra, amikor harmadikos gimnazista koromban, földrajz fakton a legendás Rimóczy tanár úr, „feldobta a labdát”: „Gyerekek, aki az OKTV-n az első tízbe kerül, annak nem kell érettségiznie és fölvételiznie, sőt maximális pontszámmal jut be az egyetemre, vagy a főiskolára.” Ez a nekem való! – gondoltam és meg is tettem minden tőlem telhetőt, földrajzból nyolcadik lettem. Innentől nem volt megállás, rákaptam a kutatás ízére. A tanárképzőn bekapcsolódtam a tudományos diákkör munkájába: kezdetben a Szeged környéki falvakkal foglalkoztam. Dolgozataimmal a Tudományos Diákköri Konferencián kétszer is a „dobogóra állhattam”. Később egyetemistaként és kezdő tanárként akadémiai ösztöndíjat kaptam, majd egy másik pályázaton kutatási támogatást nyertem. Békéscsabán, ahol tanítani kezdtem, bekapcsolódtam az MTA Regionális Kutatások Központja munkájába. Egyre érett bennem a doktori képzés gondolata, de a sport miatt halogattam a döntést. Amikor befejeztem a versenysportot, következett a családalapítás, majd 2002-ben felvettek a pécsi egyetem Földtudományok Doktori Iskolájába. Gyanítottam, hogy nem lesz könnyű, hogy a középiskolai tanárság, osztályfőnökség mellett nem lesz egyszerű, de nem hittem, hogy ilyen strapás lesz. A vizsgák, szigorlatok, a házi dolgozatok leadása, a tudományos cikkek publikálása, konferenciák látogatása rengeteg időt és energiát emésztett föl. Nem beszélve a doktori értekezés megírásáról, megvédéséről. Nyolc év alatt rengeteg tapasztalattal, élménnyel gazdagodtam. Előadtam például a brémai és a nagyváradi egyetemen, de voltak óráim a szegedi TTK-n és a főiskolán is. Témavezetőmet, Tóth József professzort – akitől a „talentumföldrajz” ötletét kaptam kidolgozásra – a legnagyobbak közé sorolom a szakmában.

Tanár úr szakterülete a tehetségföldrajz. Ez meglehetősen új rész tudománya a geográfiának. Mit is takar pontosan?

A tehetség térbeli eloszlásáról, mozgásairól rengeteg mindent tudunk. Ilyesféle észrevételeink és következtetéseink vannak: Tehetség

ges szakembereinket nyugaton jobban megbecsülik. Kutatóorvos ismerősömnek Nagy-Britanniában ajánlottak munkát. Az ismerősöm ezek szerint tehetséges ember. Vagy: A nagy múltú, számos tehetséget útnak indító Magyar Rádió Gyermekkórusa felvételt hirdet. A szervezők budapesti gyerekek jelentkezését várják. Budapesten a tehetség könnyebben érvényesülhet. Senki sem vonja kétségbe tehát, hogy tehetségünk kibontakoztatása függ attól, hol születünk, hol képezték bennünket, s később hol kaptunk munkát. Már az első tehetségterképek szerzői rámutattak arra, hogy a jó képzési lehetőségeket kínáló iskolavárosokban, egyházi központokban az átlagosnál több talentum (tehetséges személy) születik. Felismerték azt is, hogy a nagy alkotók sikerre jutásában kidomborodik a térbeli kapcsolatok, a társadalmi nyitottság, a tolerancia és a kultúrák keveredésének szerepe. A tehetségföldrajz a társadalomföldrajz alig bejárt területe, mely előtt ígértes jövő áll. Eredményei azt igazolják, hogy a tehetség kibontakozásához vezető útnak nem csak biológiai, pszichológiai és szociológiai, hanem földrajzi és történeti paraméterei is léteznek. Mint elméleti keret, összefoglalja és rendezi a tehetség térbeliségével kapcsolatos információhalmazt, ugyanakkor új látásmóddal gazdagítja a térkutatást.

Tudományos eredményeit tudja-e hasznosítani hétköznapi munkája során, gimnáziumi tanárként?

Mindenképpen. Szeretném tudatosítani tanítványaimban, hogy nem mindennapi városban élnek és nem közönséges iskolába járnak. Szeged az ország tehetségterképén igen előkelő helyen szerepel: a nagyvárosok között – mind az itt született, mind az itt meghalt tehetségek 1000 lakosra vetített számát tekintve – az első három város közé tartozik. Jó közlekedés-földrajzi helyzete, iskolái, egyeteme, kulturális és kutató intézetei, művelt polgársága, pezsgő szellemi élete, genetikailag változatos lakossága alapján „tehetségbarát helyként” értékelhető. Azt pedig, hogy ebben milyen történeti szerepet kapott a piarista gimnázium, nem kell részletesen ecsetelnem. A hely szelleme, a „genius loci” bennünket is kötelezi!

Nagyon ritka, hogy valaki két egymástól teljesen eltérő területen ilyen komoly eredményeket tud felmutatni. Családja támogatása nélkül nyilván nehezebben ment volna...

Nem véletlenül mondják: „A sikeres férfi mögött keresd a nőt!” Felesegemtől sportolóként és kutatóként is minden támogatást kaptam. Egyébként ő tette 2002 tavaszán az asztalomra a doktori iskolák tájékoztató füzetét – akkor még nem sejtve, hogy ő mit vállal ezzel. Hálával tartozom neki és gyermekeimnek a nyugodt otthonért és a szerető gondoskodásért mellyel körülvettek. Rajtuk kívül köszönet illeti volt tanáromat, Dr. Pál Ágnes, aki már hallgatóként konferenciáról konferenciára cipelt, elültetvén bennem a tudomány iránti lelkesedést, Dr. Szónokyné Dr. Ancsin Gabriellát, aki sokat biztatott és jó tanácsokkal látott el. Hálával tartozom a Piarista Tartományfőnökségnek azért, hogy hozzájárult doktori képzésemhez és valamennyi kollégámnak, akik konzultációim, illetve a disszertáció megírása idején helyettesítettek. Külön köszönet jár Dr. Kokaveczné Bánki Judit tanárnőnek, aki két hónapra még az osztályomat is átvette, csakúgy, mint Szegheő atyának, akinek önzetlen segítségére bármikor és bármiben számíthattam. Károlyi tanár úrral alkalmanként történeti, Tóth tanár úrral nyelvészeti kérdéseken törtük a fejünket. Dékány tanár úr egy később fontossá vált szövegrészletet fordított számomra németből, míg Szász tanár úr hardvergondjaimat enyhítette. Őket is megilleti a külön köszönet.

SZEPRESS

Ancsel Éva:

Akinek csak egyszer is mondták életében: „Aludj a karomban!”, az ne kérdezze, hogy minek élt a földön.

Patrocínium

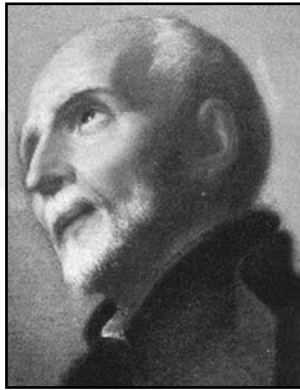
Hosszú éveken át azt hittem, hogy csak nálunk, magyar piaristáknál szokás Kalazanci Szent József novemberi ünnepe, az úgynevezett „Patrocínium”. Tévedtem. Rendalapítónak ezt a második, késő őszi napját különös ranggal ünneplik az egész világon. Az elnevezésről is azt gondoltam, hogy magyar találmány, a mi latinizáló hajlamunk egyik megnyilvánulása. Ezt is rosszul tudtam, hiszen ezen a néven ismerős ez az ünnep mindenütt, ahol piaristák vannak.

Elgondolkodtató szokás ez a „duplázás”, annál inkább, hogy nemcsak a magyarok, hanem a világ minden piarista közössége így tesz. A hivatalos, nyári Kalazancius-ünnep mellé minden évben szerveznek egy másikat, ugyanolyan fényeset – azért, hogy diákjaikkal együtt is megemlékezhessenek Kalazanci Szent Józsefről. Nem, nem jól mondom, nem ugyanolyan fényeset! Ez a novemberi – ha rangban nem emelkedik is a másik fölé – színebb, élénkebb, harsányabb, mint nyári párja. Igen, a gyerekek miatt. Patrocínium a diákjaival körülvett Kalazancius ünnepe.

A legtöbb kép is így ábrázolja, gyerekek között: könyvet tart elébük, vezeti a szemüket olvasás közben, keresztvetésre és imádságra tanítja őket, a kisebbeket karba veszi, fölemeli. Vannak olyan ábrázolások is, főként oltárképek, ahol a Szűzanya oltalmába ajánlja őket. Ezekhez a képekhez képest elenyészően kevés az olyan, ahol nincsenek a közelében gyerekek. De van ilyen: ezek a misztikus Kalazanciusot ábrázolják.

Ezek közé tartozik az egyik legszebb magyarországi Kalazancius-kép is, amely jelenleg Budapesten található. Egy olyan képsorozat első tagja ez, amelyen a rend legfőbb vezetőinek, általában („generális”) előjáróinak, valamint a rendtartomány főnökeinek arcképét örökítették meg valamikor a XVIII. század második felében. Kalazancius az égre néz, bizonyára látomásban van része. Erre következtethetünk a tekintetéből és átszellemült arcából, mi-

vel amit ő lát, azt mi nem látjuk. Nemcsak átszellemült ez az arc, hanem nagyon szép is. Egy idős férfi arca, egy tiszta, áttetsző egyéniség arca, akinek a tekintete vonzó, és egyben irányt is mutat. Mi, akik az arcképét nézzük, önkéntelenül abban az irányban kezdünk el keresni, ahová ő néz; s amint elbizonytalanodunk, rögtön visszatérünk az ő arcára, hogy megerősödjünk, újra irányt vegyünk.

A csendes, egyedül imádkozó, misztikus Kalazancius inkább a nyári ünnep hangulatához illik, nem a zajosabb, gyerekek gyülekeztetésében megült novemberi Patrocíniumhoz. Mégis érdemes erre a másik Kalazanciusra is gondolnunk, mert a kétféle ábrázolás kiegészíti egymást, akár csak ez a két ünnep. Imádság és gyerekek, misztikus magány és iskolai munka – vagy ahogy ő maga fogalmazta: pietas et litterae.

Ez a kettősség ennek a szent Rendalapítónak az életében és személyében harmóniába került: egységre léptek, de úgy, hogy ettől egyik sem lett csonka, hanem inkább gazdagodott a másik által. Kalazancius rájött, mondta is, hogy az iskolai munka, a gyerekek tanítása és nevelése egyben Isten-szolgálat is: „Rómában megtaláltam Isten szolgálatának egy jobb útját: ezeknek a szegény gyerekeknek a nevelését. Nem is hagyom el őket semmiért a világon.”

Milyen jó nekünk, hogy most, a novemberi, gyerekzsivajtól hangos Patrocíniumon sem kell attól tartanunk, hogy esetleg távol kerülünk az imádságtól!

Kalazancius közelében ez elképzelhetetlen.

Urbán József SP
tartományfőnök
In: PiFu 2005/9.

Hogy nézett ki Kalazancius?

P. Adolfo García Durán a 90 éves Kalazancius külsejéről tett közlése egy érdekes kis írást az Archivum Scholarum Piarum egyik korábbi számában. Íme néhány részlet belőle.

P. Caputi közelről ismerte az előrehaladott korú Kalazancius, egy közösségben élt vele. Azt írja róla, hogy szellemileg teljesen ép volt, a gondolkodása teljesen világos, jól ismerte az embereket, jó tanácsadó volt, s a jámbor életvitelben is kimagasló. De fizikai külsejét is bemutatja, s ezt a leírást mindmáig valószínűleg nem publikálták.

„Nagyon magas volt, az arcformája hos-

szúkás, az orra arányos, az arca pirosposztagás, a tekintete mosolygós, az egyik halántékán volt két kék folt. A haja ősz, szakálla rosszul borotvált, s bár a haja és a szakálla fehér volt, mégis vörösbe játszott. Hosszú kezei voltak, s inkább pirosnak, mint fehérnek tűntek. Kimérten beszélt, de érces hangon. Igencsak tartózkodó volt, bár nagyon vidámnak tetszett. Nem nézett hosszan az emberek szemébe.”

Köztudott, hogy Kalazancius ábrázolásához szinte mindig a halotti maszkját vették alapul. A szokásos ábrázolások nehezen egyeztethetők össze az itt adott leírással: Kalazanciusnak mosolygós, derűs arca volt, örömet sugár-

zott! Ez a derű pedig felkeltette a figyelmet, jellemző volt rá, még akkor is, amikor szerzetesrendje romokban hevert.

Halála előtt Kalazancius ágyban fekvő, borotválkozás nélkül, így halálakor szakálla volt, ahogy azt a halotti maszk is mutatja. Kalazancius azonban nem hordott szakállat, ugyanúgy borotválkozott, mint a többiek, miként azt a Konstitúciók elő is írták (163. pont). Mivel nem borotválkozott naponta, rosszul borotváltnak nézett ki, de nem volt szakállas. (Ilyennek ábrázolja az egyetlen festmény, amelyet még életében őt megtevésztve készítettek; megfelel P. Caputi leírásának.)

Valószínű, hogy eredetileg vörösbe játszó, sötétbarna haja volt.

Tózsér Endre SP
piarista.hu

Isten kőből épült dicsérete

*„A Szent Család templom építése
lassan halad, mert Gazdája nem
siet.”*

Történelemórákon azt tanultam, hogy egy minket ma is lenyűgöző középkori katedrális évszázadokig épült. Nehezen hittem el, hogy egy templom felépítésének ügye valakiket évszázadokon keresztül érdekeljen, és folytassák az építkezést, az idős mesterek továbbadják a megsárgult terveket a fiataloknak; hogy folytatódna a sor, amíg a templomot fel nem szentelik.

És lám, mi is a történelemben vagyunk, hisz nemrég egy ugyanilyen eseményről számolt be a katolikus egyház. A Barcelonában 128 éve épülő Temple Expiatori de la Sagrada Família bazilikát a pápa 2010. november 6-án felszentelte. Így az eddig csak komoly idegenforgalmi látványosságból, valóban megszentelt hely, templom lett.

A templom építésének terve egy gazdag barcelonai könyvkereskedőtől ered, aki alapítványt tett és megvásárolt egy területet a Szent Család-negyedben (innen a templom neve). Több építész is dolgozott a terveken, míg 1883-ban Antoni Gaudí kapta meg a feladatot. Az eredetileg neogótikusnak tervezett templom formája egészen más irányt vett, egyedivé vált.

Az organikus építészethez is sorolják vagy a szecesszióhoz, vagy a kubizmusához. Nem nagyon lehet eldönteni, hisz Gaudí összetett elképzeléseit álmódta bele az épületbe, amit élete főművének tartott, bár addigra már számos városi palotát, lakóházat, lakónegyedet tervezett. Nem törődött a stílusirányokkal, hanem vallotta: „Minden építészeti stílus a templomépítés szolgálatában született.” A templom még most sincs teljesen befejezve: készen van a főhajó, a padlózat, az üvegezés, a főoltár. Három homlokzata van, amelyeket Gaudí maga nevezett el a születésről, a szenvedésről és a dicsőségről. Mindhárom homlokzatnak három kapuja van, a három teológia erény szimbólumai: a hit, a remény, és a szeretet kapui. Belsőépítészeti megoldásai is magától a tervezőtől származnak, fény-árnyék játékok, kiugró és homályba burkolózó formák teszik a belső teret is egyedivé.

Gaudí szentéletű ember hírében áll, egy társaság már elindította a szenttéavatási ügyét. Életének nagy részét, mintegy négy évtizedet a Sagrada Família ügyével foglalkozott: ha elfogyott a pénz, koldult akár még az utcán is. Iskolát alapított a kőműveseknek, akik az épületen dolgoztak. Öregén, egy villamosbalesetben hunyt el, az emberek fel sem ismerték, hogy nagyrabecsült építészükkel történt a baleset, mert nem törődött a küllemmel, csak a Jóisten ügyével.

A minden ízében Istent dicsérő templomot és a következő üzenetet hagyta ránk: Én megöregszem és másoknak kell jönniük, hogy a munkát folytassák. Így válik igazán nagyszabásúvá. Ilyen műnek hosszú korszak gyermekének kell lennie, minél tovább épül, annál jobb. Az építmény szellemét meg kell őrizni, de a templom élete azoktól a nemzedékektől függ, akik ezt továbbadják. Az igazán nagy templomok soha sem egyetlen építész munkájából születtek meg.

Piros Adorján

1852-ben született Reusban. Alsó iskoláit szülővárosában a piaristáknál végezte. Eleinte a barcelonai egyetem természet-tudományi

karára készült, ám tanulmányait mégis az Építészettudományi Iskolában kezdte meg. Az egyetemi évek nem számítottak különösebben sikeres időszakknak, tanárai gyakran nem értették meg művészetét, a stílusok értelmetlen keverésével vádolták. Az áttörést Eusebi Güell-lel való megismerkedése hozta, akitől később jelentős megbízásokat kapott. Az első ilyen megbízás egy vadászház tervezése volt 1883-ban.

Már tanulóévei óta dolgozott együtt Francisco Villaral, aki a Sagrada Família nevű templom építésének munkálatait kezdte. 1883-ban aztán Gaudí átvette tőle az építkezés vezetését, ekkor kezdődött tehát a több, mint 40 éves kapcsolat a hatalmas katedrális és az építész között.

1900-ban Barcelona város neki adományozta az év legjobb épületének díját. Még ebben az évben megbízást kapott Güell-től egy park és egy lakótelep létrehozására, közben székesegyházat, kerítést, kapubejáratot tervezett. 1904-től két éven keresztül a Casa Batlló nevű épülettömb átalakításán dolgozott. Az eredmény: formabontó felülettákolás, merész díszítmények. Következő nagyszabású alkotása a Milí-ház, mely a legnagyobb lakóépület, amit Gaudí tervezett.

A következő években több családi tragédia is érte, ezek hatására úgy döntött, hogy életének hátralevő részében figyelmét egyedül a Szent Család katedrális építésének szenteli. 1926-ban elütötte egy villamos. Testét a Sagrada Família kriptájába helyezték.

Tojástörő keselyűk, pohárból ivó majmok...

Eszközhasználat az állatvilágban

A míg az embernek teljesen természetes, hogy mindennapi életét a legkülönbözőbb eszközökkel és szerszámokkal teszi könnyebbé – a fakanálról a számítógépig –, az állatvilágban csak a legmagasabb fejlettségű csoportokban találunk rá példát.

Azt, hogy mi is pontosan az eszközhasználat, viselkedésbiológiailag nem is olyan egyszerű meghatározni. A mai megfogalmazás szerint az eszközhasználat olyan külvilágból származó tárgy használatát jelenti az állatvilágban, amely a száj, csőr, kéz, karmok meghosszabbításaként egy azonnali cél eléréséhez nyújt segítséget. Természetesen sok olyan viselkedésforma van, mely határesetes, s nehéz eldönteni, eszközhasználat-e vagy sem.

Ilyen határesetet a rákok és a pókok körében megnyilvánuló eszközhasználatoszerű viselkedés. A remeterákok pl. üres csigaházakba bújnak, hogy puha potrohukat védjék a sérülésektől. Az Indiai- és Csendes-óceánban élő pomponrák nevét onnan kapta, hogy ollójában állandóan két szűrős, csalánozó tengeri rózsát tart, s ezzel riasztja el a rá támadó ragadozókat. A pókok hálóhasználatát ugyan nem felel meg minden szempontból az eszközhasználat definíciójának, mégis a hálósövés határesetes eszközhasználat magatartásforma.

A madarak eszközhasználatának klasszikus példája a keselyűk tojástörése. A strucctojás rendkívül energiadús táplálék. Azonban a vastag héj feltörése nem egyszerű, a pusztán csőr nem elég hozzá. Ezért a „ravasz” keselyűk nehéz köveket fognak a csőrükbe, s ejtik rá a strucctojásra. Addig próbálkoznak, míg sikerül feltörni a tojás héját. Hasonló kőhasználó a saskeselyű is, csak ő nem a követ ejti a feltörendő táplálékra, hanem a föltörendőt a kőre. Magasra száll, s innen ejti a vaskos velőscsontot a sziklára, hogy az apró, lenyelhető méretű darabokra törjön, s az ízes-zsíros csontvelőhöz is hozzájuthasson. A Tűzföldön élő delfinsirályok egyébként ugyanezzel a módszerrel törik föl a kagylók héját.

Érdekes eszközhasználati mód, amit az indiai házivarjak kifejlesztettek. A kemény, csonthéjú terméseket nem képesek föltörni, így helyette az autótutakra helyezik a terméseket, s megvárják, míg az elhaladó járművek kerekei szétzúzzák a kemény héjat.

A Galápagosz-szigeteken él a harakálpinty. Ez a madár hosszú kakusztüskékkel piszkálja ki, illetve nyársalja fel az ágpedésekben, kis lyukakban megbújó rovarlárvákat. Ilyen módon megsokszorozza csőrének hatósugarát.

Az emlősök körében találjuk a legkifinomultabb eszközhasználókat, azonban előfordul, hogy a nem túl intelligensnek látszó fajok is meglepően találékonyak. Ilyen pl. az afrikai méhészbors. Ennek az állatnak a fő tevékenysége a

vadméhészek kirablása, a méz és a lépek mohó elfogyasztása. Alkatából adódóan a méhészbors sem fára mászni, sem magasra ágaskodni nem tud. Pedig az áhított csemege gyakran „borzgasságon” felül tartózkodik. Ilyenkor egyszerűen keres egy kisebb sziklát vagy farönköt, a méhészek alá görgeti, és sámliként használja.

A tengeri vidra a kagylók héjának feltöréséhez használ követ. A tenger alján keres egy lapos, nem túlságosan nehéz követ, a felszínre úszik vele, ott hanyatt fekvé a hasára helyezi, s addig ütögeti a hozzá a kagylót, míg annak héját annyira föl nem töri, hogy az ízletes kagylóhús elérhető lesz.

Igen kellemetlen, ha viszket a hátunk, s nem érzük el kézzel. Ekkor fogunk valami végtag-hosszabbító eszközt, s segítünk a problémán. Ez bizony eszközhasználat. S ugyanezt csinálja az elefánt, ha valamely olyan testtáját akarja megvakarni, amelyet ormányával nem ér el. Ormányával fog egy gallyat, s azzal vakarózik.

Nem túl régen figyelték meg a palackorrú delfinek körében az eszközhasználat egy igen fejlett és látványos módját. Az Ausztrália közelében lévő Cáp-öböl delfinjei halászatkor tengeri szivacsot húznak az orrukra, s így turkálnak a tengerfenék iszapjában táplálékot keresve. A szivaccsal védik érzékeny orrukát, nehogy az iszapban lévő kövek, tengeri sünök, kagylóhéjak felsértsék.

A legkifinomultabb eszközhasználati módszereket kétségkívül a legintelligensebb állatok, a főemlősök között találjuk. A kutatók a Japánban élő pirospofájú makákóknál megfigyelték, hogy a földre pottyant és ettől homokossá lett gyümölcsöket a közelben lévő tengervízben megmossák. Tehát tulajdonképpen tisztítószerként, eszközként használták a vizet.

Egyes majmoknál megfigyelték, hogy leveleket hajlítanak meg, s mintegy pohárként használják az iváshoz. Az orángutánok pedig a faodvakban lévő víz megszerzésére fejlesztettek ki bámulatos módszert. A faodvak igen szűkek, ezekből pusztán szájjal nem lehet kiszűrni a vizet. Ezért az orángutánok egy marék megrágcsált falevelet használnak szivacsként. A vízzel telt „szivacsot” aztán szájukba facsarják.

A csimpánzok még ügyesebb eszközhasználók. Klasszikus példája eszközhasználatuknak, amikor vékony pálcát dugnak be a természetvárákba, s az arra felkapaszkodott természeteket egyszerűen elfogyasztják. A csimpánzok a kókuszdiót és egyéb kemény héjú terméseket kövekkel törik föl. Az eszközhasználat egyik legszebb, már-már emberszerű módja, mikor a csimpánzok a ragadozókat – pl. egy leopárdot – a felkapott faágakkal, kövekkel riasztják el.

Szabó Gábor
novícius

Tengeri rózsákkal védekező pomponrák

Ancsel Éva:

Ha az igazság nem is szokott győzni – vagy nagyon ritkán –, azért minden igazságtalanságon fel kell habborodni, mert ha mindenki vállat von, nem áll meg a lábán a világ.

PIÁRFUTÁR

HORIZONT

Újdonságaink

SZEPI – KÉP

Egy kis ilyen is meg olyan is...

☛ **MARAKODÓK (1978)** – francia vígjáték – A lelkes feltaláló, a környezetkímélő eljárásokat kidolgozó környezetszennyező gyár tulajdonosa polgármester akar lenni. Legkomolyabb ellenfele éppen a saját felesége, akinek megvan a magához való esze. A választások közeledtével a gyár gépei és dolgozói szinte teljesen ellepik a házaspár lakását. A feleség sorsa a férj szavazatán múlik, de a házaspárnak az annyira várt japán beruházók eltűnése után mindenképpen vége. Végül újra egymásra találunk egy bárányoktól hemzsegő farmon, ám a béke pontosan a következő nagyszerű ötletig tart.
F.sz. Annie Girardot, Louis De Funes

☛ **SZENT GYÖRGY ÉS A SÁRKÁNY (2004)** – német-angol kalandfilm – Sárkányölő Szent György történetét dolgozza fel ez a romantikus kalandfilm. A Szentföldért folytatott első hosszú hadjárat véget ért és György, az angol lovag szeretne végre letelepedni. Féltretenni a fegyvert, elfeledni a harcokat és egy kis föld mellett élni nyugalomban. Visszatérve Angliába, György észak felé veszi az útját, ahol állítólag jó termőföldek eladók. Ám tervébe közbeszól a véletlen: Edgar király lánya nyomtalanul eltűnik és a király csak akkor hajlandó a földről tárgyalni, ha György az, aki visszahozza a gyönyörű lányt.
F.sz. James Purefoy, Patrick Swayze, Piper Perabo

☛ **TERÉZ ANYA – A SÖTÉTSÉG SZENTJE (2010)** – osztrák-német dok. – 100 évvel ezelőtt született Teréz Anya, a szegények alázatos szolgálója. Kalkuttai Boldog Teréz, közismert nevén Teréz anya albán, pontosabban a mai Albániában és Macedóniában is kisebbségben élő aromán nemzetiséghez tartozó, római katolikus apáca, a Szeretet Misszionáriusai szerzetesrend alapítója, a Nobel-békedíj (1979) és számos magas kitüntetés tulajdonosa, aki Kalkutta szegényei között végzett áldozatos munkájával az egész emberiség elismerését kiváltotta. A 100. évfordulóra készült portréfilm annak a titoknak jár után, vajon mi rejlik Teréz anya mosolya mögött, aki a „Sötétség szentjének” nevezi magát életrajzában, melynek címe: „Légy a világosságom”.

Továbbá:

☛ **AZ ISTENEK A FEJÜKRE ESTEK KÍNÁBAN IS (1994)** – dél-afrikai vígjáték

☛ **A RÓZSASZÍN PÁRDUC (1963)** – amerikai vígjáték

☛ **VILLI, A VERÉB (1989)** – magyar rajzfilm

SZEPI – HANG

♫ **LESZOKNÉK A DOHÁNYZÁSRÓL, DE NEM TUDOK!** – Allen Carr könyvét Szilágyi Tibor olvassa fel. Fordító: Dr. Fürjes Éva
(mp3/Próza/LESZOKNÉK)

♫ **SATOR QUARTET KONCERT LOVASI ANDRÁSSAL ÉS BOGNÁR SZILVIAVAL** – Koraközépkori latin himnuszok címmel Heidl György zenéje a népszerű népdal-énekes Bognár Szilvia, a néhai Kispál és a borz frontembere, Lovasi András és a Sator Quartet előadásában.

„Heidl György ihletett muzsikája, az archaikus latin himnusz-szövegek, klasszikus, kortárs- és jazz-zenészek együttes játéka, Bognár Szilvia sallangmentes, szép terű éneke: a Sator egy eddig nagyon hiányzó színfolt a magyar palettán, mai szakrális zene” – fogalmazott az egyedi produkció kapcsán Lovasi András, Kossuth-díjas zeneszerző, a Kispál és a Borz énekes basszusgitáros és dalszövegírója.

Talán meglepő lehet, hogy a Kiscsillag frontemberét középkori gregorián dalvilág ihlette zenemű előadójaként láthatja a közönség, Lovasi úgy véli, a műfaj nagy űrt tölt be a piacon, mert nagy szükség van modern felfogású szakrális zenére. „Nem az anyatejjel szívтам magamba a középkori himnuszokat – legfeljebb a vakbélgyulladás nevét tudom latinul. A kiejtéssel vannak is gondjaim. Mégis úgy érzem, Heidl Gyuri barátom, aki a himnuszok zenéjét szerezte, megtalált egy „piaci rést”.

Bognár Szilvia énekművésztől sem áll távol a hagyományörző muzsika, hiszen több mint egy évtizede összes zenekarával bizonyítja: a népdalnak ma is éppúgy lehet létjogosultsága, mint hajdanán. Álljon színpadra akár a híres Makám zenekarral, akár a Szájról szájra produkcióval, vagy a háromlemezes Ének őrzi az időt (2006); Semmicske énekek (2008); Harang csendül (2009)) saját világzenei formációjával.

♫ **PALYA BEA—WEÖRES SÁNDOR: PSYCHÉ (2005)**

Az utóbbi évek egyik legsikeresebb énekesé saját válogatásában, a Palya Bea Quintet közreműködésével szólaltatja meg a 19. századi „költőnő” gyakorta frivol, de mindig őszinte verseit.

♫ **SZALÓKI ÁGI - HALLGATÓ (LAMENT) 2008** – „Best Jazz Album Of The Year”

Orthodox zene:

♫ Grupul Stavropoleos – ortodox kolostori liturgikus ének

♫ Novospasszkij – Orosz ortodox kórus

♫ Ortodox liturgikus zene a putnai kolostorból

♫ **THE FOUR SEASONS** – The transcription for two pianos by Almeida

♫ **TÉR-IDŐ - A „MARSLAKÓK” KÖZTÜNK ÉLNEK** – Egy anekdota szerint Fermi, a II. világháború idején Chicagóban dolgozó Nobel-díjas olasz fizikus kérdésére, hogy hol vannak azok az intelligens „földön kívüliek”, Szilárd Leó azt válaszolta: – Itt vannak közöttünk, de magyaroknak mondják magukat. Ez a „marslakókról” szóló legenda egyik változata, amely azokra a nagy magyar tudósokra utalt, akiknek a tudományok, de a politika 20. századi történetében is meghatározó szerepük volt.

1. rész: A marslakók érkezése – rendkívüli idők, rendkívüli emberek. Magyar tudósok, akik Nyugaton alakították a 20. század történelmét

2. rész: A sugárhajtású repülőgépek kísérleti laboratóriumának (ma a NASA Űrkutatási Laboratóriuma) alapítója – Kármán Tódor

3. rész: a Manhattan Terv egyik vezető tudósa – Wigner Jenő

4. rész: Huszadik századi utazás tudományban és politikában – Szilárd Leó és Teller Ede

♫ **LISZT FERENC: MAGYAR RAPSZÓDIÁK I-XIX.** – Leslie Howard zongorista előadásában

♫ **MIKE CAMPESE – VIBE** – Bach, kicsit keményebb gitárhagzásban.

Ancsel Éva:

Nagyra becsülöm azt a barátom, aki időt talál számomra a naptárában, de még jobban szeretem azt, aki elő sem veszi a naptárát, ha rólam van szó.

SZEPI – KÖNYV

P.G. WODEHOUSE: SZAJRÉ A BUDO-ÁRBAN (Ciceró Kiadó). – Modernkori Rómeó és Júlia, sok bonyodalommal, nyelvi humorral, magának Doktor Housenak az ajánlásával.

P.G. WODEHOUSE: DINAMIT BÁCSI (Európa Kiadó). – A másik könyve sem kevésbé izgalmas, a helyzetkomikum és a jellemkomikum teljes tárházát vonultatja fel ez a szórakoztató olvasmány.

KEN FOLLETT: AZ IDŐK VÉGEZÉTEIG (Gabo Kiadó). – Follet évtizedek óta vezeti a népszerűségi listákat A katedrális című regényével. Ez a könyv annak a folytatása, amely az ígéretek szerint nem kevésbé izgalmas, nem is rövidebb. Középkori történet, középkori szereplők, ármánykodás, szerelem, minden egyben. Kishalaknak nagy falat, nagyhalaknak kicsi.

STEPHANIE MEYER: BREAKING DAWN. HAJNALHASADÁS (Könyvmolyképző Kiadó). – A kultikus sorozat befejező része, amely talán mégis folytatódik... Mindenesetre a történet: vámpír – vérfarkas – szerelem – halál – halhatatlanság, itt és most játszódik; kezdetünk izgulni, mert köztünk élnek...

RICHARD TAMES: SHAKESPEARE LONDONJA NAPI ÖT GARASBÓL (Scolar Kiadó). Egy olyan útikönyv, amely az időben visz vissza a XVII. századi Londonba. Mint minden becsületes útikönyv bemutatja a látnivalókat, szokásokat, ételeket. Nem is kell elutaznunk és mégis ott lehetünk, csak olvasni kell!

Szarkáné Gyerjék Judit
Szegheő József SP
Piros Adorján

Építészeti fotográfia?

Lucien Hervé 1910-ben született Hódmezővásárhelyen Elkán László néven. Újságírónak készült, de Müller Miklós szociofotós barátja külföldre távozása után ő maga készítette a fotókat riportjaihoz. A II. világháborúban híradósként teljesített szolgálatot, német hadifogságba esett, ahonnan megszökött, és Párizsban telepedt le. Itt a Vu, Picture Post és Match magazinokban jelentek meg fotói, és barátságot kötött a szintén magyar származású André Kertésszel illetve Robert Capával.

1949-ben megismerkedett a modern építészetnek új irányt adó Le Corbusier-vel, és éveken keresztül fotózta építészeti alkotásait. A modern építészet számos jeles alkotójával került kapcsolatba, többek között Alvaar Alto, Walter Gropius és Marcel Breuer alkotásait is megörökítette. 1965-ben betegsége, a sclerosis multiplex miatt abbahagyta az aktív fotózást, később javuló állapota miatt elkezdett újra fotózni, ezúttal neves kortársairól készített portrékat.

A 100 éve született fényképész munkáiból álló kollekciót tekinthetnek meg az érdeklődők a hódmezővásárhelyi Emlékpont időszaki kiállításán.

„A fotó arra hivatott, hogy felrázza a képzelőerőt,
nem elég, ha csupán emlékeztetőül szolgál!”

www.emlekpont.hu

ELKÁN LÁSZLÓ HAZATÉR LUCIEN HERVÉ 100

NOVEMBER 5-TŐL AZ EMLÉKPONTBAN

EMLÉKPONT
FÉL ÉVSZÁZAD VÁSÁRHELYEN

Piarista Mester Tanoda

Ancsel Éva:

Minden jó kérdés kínos kérdés, de aki keresni akarja az igazságot,
annak keresnie kell ezt a fajta kint.

PIÁRFUTÁR

Kicsoda Santa Claus, alias Gyedmaróz?

Erre megkérdezte tőlük: Hát ti kinek mondotok engem?

Előállt az egyik tanítvány, és üdvözült mosollyal ezt mondta: Te vagy Santa Claus, kétség nem fér hozzá. Felismerlek pirosposzgás, joviális alakodról, kedves kis pocakodról, rövid, prémmel szegélyezett kabátodról, no meg hamisítatlan western-csizmádról. Különösen szeretem, ha egy csöppet Mickey Mouse vonásait is hordozod, azt olyan cuiki, sőt megható.

Elvis Presley már az 1950-es években világgá kiáltotta: Here comes Santa Claus. Azóta minden üzletben ez hallatszik, Bostontól Seattle-ig, de imádkozunk azért, hogy a föld végső határáig így és csak így nevezzenek téged: Santa Claus. Puttonyodban ott a pop-corn és a Coca-Cola, how lovely, wow.

Ő ismét föltekerte a kérdést: Hát ti kinek mondotok engem?

Egy usankás tanítvány válaszolt most leggyorsabban: Bátyuska, daragoj bátyuska, mindenki tudja, hogy Te csakis a Gyed Maróz lehetsz. Más nyelveken ezt úgy mondják, hogy Fagy Apó. Kicsit korán jöttél, hiszen szilveszterre vártunk jószágos kísérettel, Sznyegurocskával, azaz Hópelyheskével együtt. Mindig ti hozzátok a fenyőfát és az ajándékokat. Szpasziba, balsoje szpaszibo!

Úgy látszik, ezzel a válasszal sem volt teljesen megelégedve, hiszen ismét megkérdezte: Hát ti kinek mondotok engem?

Egy megtermett szőke tanítvány vette át a szót, és hangjában némi sértődöttséggel ezt mondta: van, aki még nem ismerte fel benned az egyetlen Joulupukkit, aki rénszarvasok vontatta szánon érkezik a Lappföldről? Pedig a Nokia mellett te vagy a mi legfőbb reménységünk, ennek érdekében dolgoznak piárosaink éjt nappallá téve. A föld minden tájáról lehet hozzád leveleket küldeni, és ilyenkor december elején minden híradóműsorban amolyan kis színesnek számít, hogy megérkeztél, még az egzotikus Homokbödögére is. Újabb nevelő célzattal egyik rénszarvasodról, Rudolfról is szó esik. Tudvalevő, hogy őt, piros orra miatt, nem akarták elfogadni társai, de amióta egyszer nagy ködben éppen az ő különleges orra különleges szímatának köszönhetően értetek célhoz, becsülete van a többiek előtt. Azóta Rudolfo példáján keresztül jól lehet szemléltetni, hogy el kell fogadni a másságot.

Ő még mindig nem nyugodott, ezért ismét megkérdezte: Hát ti kinek mondotok engem?

Egy mindenre elszánt fiatal tanítvány jelentkezett szólásra. A KGST-piacon vásárolt susogó szabadidőruháján feljebb húzta a zippzárt, és máris hitvallást tett: Bizony

mondom néked, te vagy a Télapó! Nem hiába szokjuk énekelni: Hull a pelyhes fehér hó, jöjj el, kedves Télapó. Van zsákodban minden jó, piros alma, mogyoró. Segítségeddel próbáltunk annak idején megszabadulni az olyan klerikálisan reakciós polgári csökevényektől, mint Jézuska, mikulás, anyyalka. Újabbban többen életedre törnek, de mi megvédünk téged, ne félj!

Őt azonban nem lehetett megnyugtatni, így tovább hajtogatta: Hát ti kinek mondotok engem?

Egy, eddig hallgató tanítvány nem tudta magában tartani, így valósággal kiszakadt belőle a felkiáltás: Te vagy a Mikulás! A húsvéti nyuszi unokatestvére. Ilyenkor jelentős mértékben segítesz lendületbe hozni a kereskedelmet. Marcipánból és csokoládéból is készülhetsz... Régen jó volt a kakaóvaj is, de ma már milkából vagy a legfinomabb. Jaj, de édi vagy!

Erre aztán elege lett a sok próbálkozásból, és így kezdte őket tanítani:

Nem ismertek engem, elmondom hát, ki vagyok. Egy kisázsiai város Myra püspöke. Ma Törökországhoz tartozik ez a vidék, ahol nem hogy püspök, de keresztény is kevés akad. Úgy tudom, 270-ben születtem, gazdag szülők gyermekeként. Nem akartam én püspök lenni, nem is tudom, hogy szabályszerű volt-e egyáltalán a választás. Az úgy történt, hogy szüleim halála után vagyonom jó részét elosztogattam, és szentföldi zarándoklatra mentem. Időközben meghalt Myra addigi püspöke. Az egyházfők összedugták fejüket, és egyikük így szólt: Egy hang azt súgja nekem: menj holnap korán reggel a templomba, s akivel legelőször találkozol, az lesz a püspök. Történetesen énbélem botlott a templom küszöbén. Hiába mentgetőztem, hogy én csak imádkozni készültem, akaratom ellenére püspökké tettek. Nem tagadom, van némi igazság a rólam keringő történetekben, pedig azt szerettem volna, ha személyem titokban marad. Tény és való, hogy egyszer hallottam egy apáról, aki nagy szegénységében örömlánynak adta volna három leányát. Erről értesülve pénzt és ajándékot dobtam be az ablakukon, aminek segítségével elkerülhették ezt a rettentő sorsot. Voltak életemnek szűkebb időszakai is. Azt csak nektek, teológusoknak mondom el, hogy részt vettem a Níceai zsinaton is. Tudjátok-e, mikor volt az? Hát persze, 325-

ben. Egyházkerületemben sokan megbotránkoztak egy olyan cselekedetemen, amit pedig azóta is jó szívvel vállalok. Kalózkodták meg városunkat, blokád alatt tartottak minket. Szabadságot csak abban az esetben ígértek, ha gyermekeinket átadjuk nekik, hogy rabszolgaként magukkal vihessék őket. Kétségbeesésemben a templomba siettem. Egy nagy zsákban összegyűjtöttem a kegytárgyakat, és azt átadtam a gonosztevőknek. Erre aztán továbbhajóztak, én pedig egy lecsupaszított, szegényes templomban miséztem. De boldog voltam, mert gyermekeink megmenekültek. Ezért örülök annak, ha énám is hivatkozva ilyenkor, december 6-án megajándékozzátok őket. Nagyon vigyázatok ezekre a gyermekekre, és becsüljétek meg a dísztelen templomot! Hogy tényleg szent volnék? Nem is tudom. Higgyétek el, nem ez a fontos. Egyet mindenesetre tudnotok kell. Én már nem élek. Éppen december 6-án léptem ki a földi létből. Tudjátok, a mi köreinkben nem a születésnapokról, hanem a halál-évfordulókról szokás megemlékezni. Ismerek viszont valakit, aki egészen biztosan él. Amikor a szegényeken segítettem, akkor őt próbáltam követni. Tőle kaptam jó ötleteket és erőt, bátorítást. Talán a legendásnak mondott derűmet is neki köszönhetem. Vagyonomat azért osztottam szét, mert ő is ezt kérte a gazdag ifjútól. A templomba azért siettem, mert őtöle halottam: Imádkozzatok, és buzgón kérjétek! Az apának is az Ő mentő szeretetét akartam átadni. Ráadásul titokban, hiszen a Hegyi beszédben ő erre tanította tanítványait. Az pedig ugye nem is lehet kétséges, hogy a Tőle tanultak jegyében fel kellett áldoznom a templomi kincseket a szerencsétlen gyermekek megmentése érdekében?! Mondom azért: ne velem foglalkozzatok, hanem Őrá figyeljétek. Ha kedvetek van, emlékezzetek meg rólam, hiszen játszani jó dolog. Azt azért kénytelen vagyok kérni, hogy ne túlozzátok el a dolgokat: tudjátok az én koromban már nem esik jól ez a nagy felhajtás. Mondom, emlékezzetek rám, de csak benne higgyetek. Figyeljétek csak! Ez az ő hangja! Halljátok? Most ő kérdezi:

Hát ti kinek mondotok engem? (Mt. 16,15)

*Fabinyi Tamás
evangélikus püspök*

Ancsel Éva:

PIÁRFUTÁR

Szeretni kevesen tudnak, ez köztudott.
De még kevesebben tudják elviselni a következményeit.

A bennünk lakozó titok

Advent a vágyakozás ideje. A vágyakozás szerető kívánczóság az után, ami mélységesen betöltheti és kielégítheti szívünket. A vágyakozás mindig a szeretettel kapcsolatos, a szívvel, amely a vágyakozás révén táguul ki. Szent Ágoston szemében a vágyakozás az ember egyik alapjellemzője. Az ember lényege szerint olyan valaki, aki Isten után vágyakozik. Ez nem mindig nyilvánvaló, de minden földi vágyakozásban ott rejlik ez a végső, Isten utáni vágyakozás is. Ha szenvedélyesen vágyakozom a sikerre, a vagyoni, a gazdagságra, az elismerésre, akkor vágyakozásom mindig túlmutat az elérhetőn. Nincs olyan elismerés, amely teljesen kielégítene vágyakozásomat. Nincs olyan vagyon, amely teljes nyugalmat biztosíthatna nekem. Végső soron minden vágyamban Isten után vágyakozom. Ezt fejezte ki klasszikusan Ágoston, amikor azt írta: „Nyugtalan a mi szívünk, míg nyugalmat nem talál benned, Istenem.”

Aki elfojtja vágyakozását, a vágy betegévé, szenvedélybeteggé válik. Advent lenne annak az ideje, hogy szenvedélyeinket ismét vágyakozássá változtassuk. Mindegyikünk ismer szenvedélyeket, belső függőségeket. Nem csupán a szembeötlő szenvedélyek léteznek, mint például az alkoholizmus, a drogozás, a gyógyszer-függőség, a munkamániák, a kapcsolati szenvedély, a szexörület, a játékszenvedély. Mihelyt függővé válunk valamilyen viselkedéstől vagy dologtól, kialakul bennünk a szenvedély struktúrája. Többé nem vagyunk képesek az illető viselkedés vagy a szóban forgó dolog nélkül létezni. A művészet abban állna, hogy gondosan szemügyre vesszük szenvedélyeinket, és felfedezzük bennük azt a vágyakozást, amely megmutatja nekünk, hogy kívánczóságunk túlmutat mindazon, ami hétköznapi és banális. Végső fokon a haza és a védetség iránti vágyakozás, az elvesztett Paradicsom iránti vágyakozás rejlik ebben. Ez azonban nem valami hibás vagy egészségtelen fejlemény, nem az éretlenség vagy a viszafa fejlődés kifejeződése. Valami mást mutat, nevezetesen annak sejtelmét, hogy csak akkor tudjuk belevetni magunkat az élettel folytatott küzdelembe, ha otthon vagyunk saját magunkban, és ha istent ama titokként érzékeljük, amely bennünk lakozik.

Ha advent idején érintkezésbe kerülök vágyakozásommal, akkor meg tudok békélni életem átlagosságával. Akkor búcsút tudok mondani azoknak az illúzióknak, amelyeket az életemről alkottam magamnak, például annak az illúzióknak, hogy a foglalkozásomnak teljesen ki kell töltenie engem, hogy családom képes mindig harmóniában élni, vagy hogy mindig sikeres és mindenki kedvence lehetek. Sokan makacsul ragaszkodnak ezekhez az illúziókhoz, s ha az élet nem teljesíti őket, akkor ezt azáltal fojtják el, hogy rózsaszínben mutatják be életüket. Amikor másoknak mesélnek valamit, szívesen esnek túlzásokba. Mindig érdekfeszítőbben ábrázolják a dolgot, mint amilyen. Ha önmagukról beszélnek, mindig azt mesélik el, milyen rendkívüli a bennük éppen zajló folyamat. Ezzel azt akarják elfedni, hogy mély válságban vannak. Szemüket becsukják életük banalitása előtt, és helyzetük túlzó leírásával tartják fenn különlegességük illúzióját.

Vágyakozásomnak pozitív hatása van. Távol tart attól, hogy életemet túlterheljem bizonyos elvárásokkal, s az embereket agyonnyomjam kívánságaimmal. Meg tudok békélni hétköznapijaimmal, el tudom fogadni azokat olyannak, amilyenek. S el tudom fogadni az embereket is olyannak, amilyenek. Ez éppúgy vonatkozik munkatársaimra, mint házastársamra. A vágyakozás kivezet ezen a világon túlra. Van bennem valami, ami túl van ezen a világon, valami, amin a világnak nincs hatalma. A vágyakozás ezért megszabadít attól, hogy a világhoz tapadjak. Elfogadom, hogy egyetlen ember sem képes kielégíteni legmélyebb vágyakozásomat. Ebből a magatartásból fakadóan képes vagyok szabadon találkozni a másik emberrel, anélkül hogy valamilyen előre gyártott, merev képbe szorítanám őt túlzott elvárásaimmal. A vágyakozás lehetővé teszi számomra, hogy előítéletektől mentes nyitottsággal közeledjek mások felé. Így aztán képes leszek élvezni a találkozást és a kapcsolatot, anélkül hogy folytonosan valami többet akarnék. A másik ember Istenhez utal engem, anélkül hogy istenné kellene válnia számomra.

Saint-Exupérytől származik a híres mondás: „Ha hajót akarsz építeni, tanítsd meg az embereket a széles óceán iránti vágyakozásra.” A vágyakozásban tehát olyan erő rejlik, amely képessé tesz minket arra, hogy egészen konkrét módon közelítsünk meg utópiákat. A vágyakozás arra ösztönözte a középkori embereket, hogy magas dombokat építsenek. Ez az építészet a vágyakozásból élt. A zene is a vágyakozásból élt, s ablakot nyit az égre. Végső soron minden művészet

az örökkévaló, a még soha nem volt megmutatkozása. Az egészen más iránti vágyakozásnak a kifejeződése. A vágyakozásban olyan erő rejlik, amely képes szétfeszíteni a betont, képes szétörni azt a páncélt, amelyet azért építettünk magunk köré, hogy érzéketlenek legyünk a másik világ iránt. A vágyakozás megnyitja szűk világunkat. Nyitva tartja fölöttünk a horizontot. A vágyakozás nem zárkózik el az élet rettenetes tényei előtt, viszont rávezet minket annak a reménynek a nyomára, amelynek segítségével képesek vagyunk szembenézni a valósággal, anélkül hogy kétségbeesnénk miatta.

Advent idején kérdezd meg magadtól, tulajdonképpen mi is a legmélyebb vágyakozásod. Ha érintkezésbe lépsz vágyakozásoddal, szíved tágassá válik. Szabadnak fogod érezni magadat, még ha minden szűkös is körülötted.

Bízzál meg a haza és a védetség, az igazi élet és a hiteles szeretet iránti vágyakozásoddal. Amikor adventi énekeket énekelsz vagy Izajás próféta szavait hallgatod, engedd, hogy oly módon érjenek el hozzád a szavak, hogy felszítsák vágyakozásodat. Vágyakozásod kitágítja majd életedet, és elvezet az élet forrásához, amely benned buzog, és nem hagyja, hogy a téged körbevevő kövek határok közé szorítsák.

Anselm Grün
In: ÉV 2004. december

Dsida Jenő

A SÖTÉTSÉG VERSE

Ó, virrasztások évszaka!
Vastagon fog a tinta, zordul.
A rozsdalevű éjszaka
már hatkor a kertekre csordul:
Reves fák nyírka folydogál
s te arra gondolsz: mennyi évéd
van hátra még? Jaj meg-megáll
a láb, mert fél, hogy sírba téved.
...Mond, kisé mártottál-e már
hófehér cukrot barna lébe,
egy feketekávé pohár
keserű, nyirkos éjjelére?
S figyelted-e: a sűrű lé
mily biztosan, mily sunyi-resten
szívárog, kúszik fölfelé
a kristálytisza kockatestben?
Így szívódik az éjszaka
beléd is, fölfelé eredve,
az éjszaka, a sír szaga
minden rostodba és eredbe,
mígnem egy lucskos, barna esten
az olvadási itat át,
hogy édesítsd valamely isten
sötét keserű italát.

Ancsel Éva:

Az istenek nagyon sokfélék és nagyon különbözőek.
Egy közös vonásuk mégis lehet: azt hiszem,
kivétel nélkül nagyon erős az idegrendszerük.

PIÁRFUTÁR

English Corner

RORATE CAELI DESUPER.
ET NUBES PLUANT JUSTUM
APERIATUR TERRA.
ET GERMINET SALVATOREM.
BENEDIXISTI, DOMINE,
TERRAM TUAM
AVERTISTI CAPTIVITATEM JACOB.
GLORIA PATRI, ET FILIO, ET SPIRITUI SANCTO.
SICUT ERAT IN PRINCIPIO,
ET NUNC, ET SEMPER,
ET IN SAECULA SAECULORUM. AMEN.

Deutsche Rubrik

L'AVVENTO

CHE COSA È – L'avvento, e cioè l'Arrivo, è il periodo di quattro settimane che precede il Natale. Fa parte delle festività del ciclo natalizio ed è un periodo di preparazione al Natale. I popoli di religione cristiana che celebrano la nascita di Cristo si preparano al Natale durante l'Avvento con il digiuno e la preghiera.

LE ORIGINI – Questa festa di preparazione ricalca una festa pagana. Ha le sue origini storiche nell'Adventus, detto parusia, che significava la presenza annuale della divinità, oppure anche l'anniversario della visita dell'imperatore, e di qui trae origine il tema del "Cristo che viene".

LA CORONA DELL'AVVENTO – Per segnare l'avvicinarsi del giorno in cui si ricorda la nascita di Cristo, il 25 dicembre, le comunità cristiane del Nord Europa utilizzano la corona dell'Avvento. Nei Paesi di lingua tedesca il simbolo dell'Avvento è una corona, chiamata "Adventskranz". Sono rami di pino decorati con 4 candele, che indicano le domeniche che mancano fino a Natale. Secondo la tradizione, la sera delle quattro domeniche che precedono il Natale, si accende una candela.

Sherlock Holmes is...

A z októberi krimi megfejtése a következő volt: egy filmforgatás zajlott éppen, ezért történt a sok furcsa eset. A novemberi történet a következő:

Sanda, a magánnyomozó segédet keresett. Jelentkezett is a hirdetésére egy fiatalember. Jó külsejű volt, ezért gondolta kipróbálja, hogy az elméje is vág-e.

– Kérem, várjon rám itt. – mondta, miután pár kérdést már tisztáztak. – El kell intéznem valamit, de mindjárt visszajövök.

– Ó, csak tessék, én ráérek. – készségeskedett a jelölt.

– És ugye megteszi nekem azt a szívességet, hogy ha közben cseng a telefon, felveszi?

– Hogyne! Fel is írom, ki keresi.

– Köszönöm! – biccentett Sanda, azzal kísértelt az ajtón, és átment az irodával szomszédos lakásába. Onnan aztán felhívta az irodai számot, hogy némileg elváltoztatott hangon önmagát keresse telefonon.

– Sanda úr nincs itt, de hamarosan visszajön – mondotta az ott hagyott ifjú.

– Ki keresi?

– Bumbala vagyok – mutatkozott be álnéven leendő főnöke.

– Elnézést, nem értem pontosan a nevét. Tessék talán betűzni!

– B, mint Béla, U, mint Ubul...

– U, mint micsoda?

– Mint Ubul, M, mint Mariska, A, mint Aladár...

Sanda végülis nem betűzte végig a nevet, mert a játék unalmassá vált. Hisz már betűzés közben eldöntötte, hogy nem alkalmazza ezt a fiút.

Vajon mi kifogása volt ellene?

Válaszaitokat küldjétek e-mail címemre:

mnagy@szepe.hu

Jó fejtörést!
Nagy Mariann

Ancsel Éva:

Aki azt kérdezi tőled: haragszol-e még rá, az biztos, hogy közel áll hozzád, hiszen ezt nem lehet kiáltva mondani, csak halkán. Ehhez talán már három lépés távolság is túl sok.

Akit a cigi füstje megcsapott

Ezernégyszázkilencvenkettőben három hajó hagyta maga mögött az ibériai partokat, hogy Ázsiát nyugat felől elérve dicsőséget és új aranyforrást szerezzen a spanyol trónnak. Mint ismeretes, a küldetés Ázsia fűszereit és aranykincsét gazdagságban messze felülmúló felfedezést eredményezett, az amerikai gyarmatbirodalom kiépülésével, a nemesfémekkel megrakott hajók mellett az addig ismeretlen állatok és növények is eljutottak az Óvilágba, többek között a világhírű karriert befutó dohány.

Az első írásos emlék maga Kolombusz naplója. 1492. október 15-én a következő bejegyzést olvashatjuk: „E között a két sziget között, az öböl közepén találkoztunk egy kenuzó bennszülöttel, aki Santa Maria szigetéről Fernandinára evezett. Némi vizet és élelmet vitt magával, meg néhány szárított levelet, amit ők nagy becsben tarthatnak, hiszen már én is kaptam ajándékba tőlük ugyanezen növény leveleit.” Pár héttel később, egy másik sziget mellett elhajózva bennszülöttekről tesz említést, akik „füstöt isznak”. Maga az angol tobacco kifejezés az indiánok Y alakú pipája nevéből származik, amelyet ők tobago-nak neveztek. (A nikotin a portugáliai francia nagykövet, Jean Nicot nevéből ered, aki kertjében saját használatára -dohányt termesztett.)

A dohány nagyüzemi termesztése 1612-ben kezdődött, amikor Pocahontas hercegnő férje, John Rolfe virginiai birtokára szállítottatott néhány palántát. Míg 1619-ben 10 tonna dohányt exportáltak Európába, alig húsz évvel később már 750 tonnára emelkedett a forgalom. A dohány az amerikai kolóniák aranybányájává vált.

A növény elfüstölése hamarosan a kor divatos szokása lett, és mint minden újdonság, egy ideig Herba Panacea néven (véltsokoldalúságára utalva) csodaszerként is funkcionált. Mérgező tulajdonsága és veszélyes hatásai azonban már a 17. század folyamán kiderültek - I. János, Anglia királya 1603-ban, „A dohányzás ellenében” című rendeletével el is indította az első szervezett dohányfüstmentes kampányt. Az eltelt századok folyamán fokozatosan bontakozott ki a harc dohányosok és nemdohányzók közt (cinikusabb vélemény szerint a dohánygyárosok és az egészségügyet finanszírozó biztosítók között). Az 1960-as évekre nyilvánvalóvá vált a dohányzás súlyos egészségkárosító hatása, illetve az az aprócska tény, hogy a dohányáru forgalmazásából húzott haszon messze alulmarad a dohányzás okozta, elsősorban krónikus betegségek költségeivel szemben. Az eredmények arra sarkallták a kutatókat és az egészségügyi minisztériumokat, hogy megkezdjék a dohányzás, mint szokás háttérének, azaz a

dohányzás lélektanának feltárását, és hatékony leszoktató-programok kidolgozását.

A dohányzásnak az egészségre gyakorolt hatását számos tanulmány vizsgálta az elmúlt évtizedekben, és ma már egyértelmű, hogy a dohányzás összetett hatásmechanizmusok révén számos, a szervezetre egyértelműen káros hatást fejt ki. A dohányfüst egyik legfőbb hatóanyaga, a nikotin függőséget okoz: a dohányosok annak ellenére cigarettáznak, hogy káros hatásaival többnyire tisztában vannak. A nikotinnak mind a kellemes, mind a kellemetlen hatásaival szemben tolerancia alakul ki. A nikotinnak hatása van a pszichés állapotra; és megvonása hiánytünetek kialakulását okozhatja. A dohányfüstben policiklusos aromás szénhidrogének számos fajtája mutatható ki, melyeknek rákkeltő hatását számos tanulmány leírta.

A dohány égése során egyéb égéstermékek mellett szénmonoxid keletkezik, mely a füst leszívásakor a tüdőbe kerül, s melyet a vér legfőbb oxigénszállítója, a hemoglobin megköt, és azt oxigén helyett szállítja. Tekintettel arra, hogy a szénmonoxid erősebben kötődik a hemoglobinhoz, mint az oxigén, a rendszeres dohányzás a szervezet tartósan csökkent oxigénellátását eredményezi ennek minden kedvezőtlen hatásával együtt. További jellegzetes hatása a dohányfüstnek, hogy a tüdőből a vérkeringésbe kerülve az erek, köztük a szív vérellátását biztosító koszorúerek szűkületét idézi elő, és ezáltal csökkenti a szervek vérellátását. Valószínűleg ezzel magyarázható az a jól ismert jelenség, hogy dohányosok teljesítőképessége és fizikai terhelhetősége elmarad hasonló korú nem dohányzók teljesítményéhez képest.

A dohányzás kedvezőtlenül befolyásolja a vérlipidek szintjét: növeli az LDL- és csökkenti a HDL-koleszterin szintjét, valamint fokozza a vérlemezék összetapadási hajlamát, ezáltal növeli a kóros véralvadás, trombózis kialakulásának kockázatát. A fenti, és más, itt nem részletezett mechanizmusok együttesen játszanak szerepet abban, hogy a dohányosok körében a koszorúér-betegségek, az idült légúti betegségek (idült hörgőgyulladás, krónikus bronchitis), valamint a tüdőrák sokkal nagyobb valószínűséggel fordulnak elő, mint nemdohányzók között. A dohányzás hatásai egyenes arányban vannak az elszívott mennyiséggel és az időtartammal (dózis- és időfüggő hatás): minél nagyobb mennyiségben, minél hosszabb ideig dohányzik valaki, annál nagyobb a valószínűsége a kedvezőtlen következmények kialakulásának.

A vízipipázás egy manapság egyre inkább elterjedő és divatosabb váló dohányzási forma. Nézzük csak meg közelebbről, hogy mit is jelent ez?

A vízipipa eredetéről többfajta elmélet is napvilágot látott már, tény, hogy legalább 400 éve létezik. Régen kókuszdió héjából készítették a vázat, innen ered a „narghile” elnevezés (jelentése kókuszdióhéj), mely ma is több nyelven él még (franciául, angolul). Bár a vízipipázás elsősorban az arab országokban népszerű, használata a XXI. századra egyre jobban elterjedt az Egyesült Államokban és Európában is.

A vízipipák kultúráját, időszakról függően különbözők lehetnek, szerkezetük és működési elvük ugyanaz. Főbb részek: az ún. edény, melyben folyadék (víz) van, továbbá ebbe nyúlik bele a test,

ami voltaképpen egy merev cső. A test tetején a fejrésznél helyezik el a szemet és attól szűrővel elválasztva a speciális vízipipa dohányt, melyet gyakran kevernek ízesítő anyagokkal (csokidarabkákkal, szárított gyümölcsökkel). Az edényből egy lágy cső is indul, mely a szájrészben végződik, ezen keresztül szívja meg a levegőt a dohányzó. A szívóhatás révén keletkező vákuum hatására kerül füst a folyadékon keresztül az edénybe, majd onnan a légutakba.

Általános tévhit, hogy a vízipipázás ártalmatlan, de legalábbis sokkal kevésbé veszélyes tevékenység, mint a dohányzás. Ezt a nézetet azzal szokták indokolni, hogy a folyadék kiszűri a káros anyagokat, továbbá lehűti a füstöt, így az veszélytelen. Ezzel szemben az igazság az, hogy egyetlen, 45 perces vízipipázás után mind a vér nikotin

tartalma, mind kotinin tartalma (a nikotin bomlásterméke) például a 60-szorosára növekszik, a nyálban pedig ennél még sokkal többet is adatok: 600 illetve 300-szoros ez az érték!

A vízipipa belélegzett füstjének szén-monoxid tartalma akár háromszorosa is lehet a cigarettáénak. Ráadásul a nemdohányzók hemoglobinhoz kötött CO szintje 2%-ról 6%-ra nőtt cigarettázás és 10%-ra vízipipázás után.

A vízipipa füstje ezen kívül tartalmaz kátrányt és olyan egyéb mérgező összetevőket, mint a formaldehid, nitrogén, nitrogén-oxid, arzén-származékok, nehéz fémek és egyéb rákkeltő anyagok. Egy vízipipázás során belélegzett füstben 50-szer annyi rákkeltő policiklusos aromás vegyület található, mint egy szál cigarettáéban.

KÉRÉMAKÖVETKEZŐT

Ancsel Éva:

Az ember lehet szabadabb, s még legszabadabb is.
Csak az az alapfok, az miért elérhetetlen?

PIÁRFUTÁR

„Hiszek abban, amit csinálok”

Török Béla válogatott vízilabdázó hitről, gyakorlásról és a sikerről

Mesélj egy kicsit magadról, a családdról!

Szegeden egy kis „belső” faluból származom, alsóvárosi vagyok. Édesapám ügyvéd, édesanyám biológia-testnevelés szakos tanár, öcsém (András) piarista diák, húgom idén fog érettségizni a Tömörkény Gimnáziumban. Menyasszonyom a jogi karon tanul nemzetközi tanulmányok szakon.

Alsóvároson jártam óvodába, majd a Juhász Gyula Tanárképző Gyakorlójában kezdtem tanulmányaimat. Nyolcadik után a szegedi Piarista Gimnáziumba mentem, majd nagy nehezen leérettségiztem. Utóbb a jogi karra iratkoztam be, amely mellett nyilvánvalóan a napjaimat a vízilabda határozza meg.

Miért éppen a piarista gimnáziumot választottad?

Nem tudok mondani semmi konkrét okot, meghatározó tényezőt, ami befolyásolta volna az akkori döntésemet. Édesanyám a Ságváriban, édesapám a Radnótiban járt. Úgy jöttem ide, hogy senkit sem ismertem, még köszönő viszonyba sem voltam itt senkivel. A mai napig nem tudom megmondani miért döntöttem a Piár mellett. Persze, véletlenek nincsenek. Valami oka biztosan volt. Rejtett vágyam volt, hogy az intézmény támogassa a sportot. Az idők során kiderült, hogy itt így van. Sokat hiányoztam a vízilabda (válogatott edzések illetve mérkőzések) miatt, de az iskola vezetése partner volt. Az osztályban nagyon jó társaság jött össze. Jó, bár nem egyszerű osztály volt...

Nem tudom, jártak-e előtted vízilabdások a Piárban, utánad sokan kaptak kedvet ehhez. Szerinted miért?

Bárki bármikor megkérdezett, én mindig pozitívan nyilatkoztam az iskoláról. Szerintem egy erős gimnázium, amely a Ságvárit és a Radnótit is megszorítja. Nagyon fontosnak tartom, hogy az iskola nem csak tanít, hanem nevel is! Én nagyon sokat köszönhetek ennek. Nagy értéke lehet az iskolának a sporttagozat, ahova az öcsém is jár.

Mit adott, hogy itt vallásos nevelést is kaptál?

Magamat nem nevezném egy tipikus minta-kereszténynek, de adott egy olyan alapot a hitoktatás, amivel ki lehet tűnni a tömegből, annak ellenére is, hogy nem voltam erős ebből a tantárgyból.

Ez azt jelenti, hogy az iskola vitte bele az életetekbe a vallást?

Nem. Már az iskola előtt életünk részévé vált például a vasárnapi mise. Édesanyám volt az, aki jobban erőltette ezt. A családban mindenkit megkereszteltek, szüleim is egyházi házasságot kötöttek. Voltam elsőáldozó, bér mátkozó, igaz, én csak egyszer... Sőt még felolvasást is vállaltam a miséken. A ministrálást nem mertem bevállalni, mert nem éreztem magamban elég komolyságot hozzá.

Milyen most a kapcsolatod a vallással?

Nem nyitogatom nap mint nap a Bibliát. De kaptam egy olyan gondolkodást, hogy hinni kell abban, amit csinálok és lesz eredménye. Jézus is mondta: ha akkora hitetek volna, mint a mustármag és azt mondanátok ennek a hegynek: menj innen amoda, elmenne. Én e gondolat szerint élek és ez nagyon sokat jelent számomra.

Mikor kezdtél el sportolni? Hogyan menteltél odáig, hogy most felnőtt válogatott vagy?

Hatéves korom óta sportolok, nálunk elvárás volt a rendszeres mozgás. Előbb úszás, majd vízilabda. Nagybátyám és édesapám is pólóztak, ezért nekem természetes volt a választás. Jó közösségbe kerültem és csak akkor hagytam ki edzést, ha nagyon beteg voltam. Az egyik legjobb edzőm Lengyel Gábor volt, aki nagyon kemény, monoton edzéseket tartott. De elérte, hogy akarjunk jobbak lenni, mint amilyenek vagyunk. Akarunk jobban úszni, magasabbról, erő-

sebbet dobni. 11 – 13 évesen kezdtem tehetséggondozó táborokba járni, amit mi válogatottnak hívtunk. Magammal szemben azt az elvárást támasztottam, hogy minden évben a korosztályos „válogatott-nál” ott legyek és a világversenyekre velük menjek. Jó lenne olyan szintre jutnom, hogy természetes legyen a felnőtt válogatottal világversenyekre elmennem. Szeretném, hogy ne azon kelljen izgulnom, hogy megyek vagy nem, hanem hogy arany- vagy ezüstérem lesz.

Hány éves korodban kezdtél vágyódni arra, hogy felnőtt válogatott lehess?

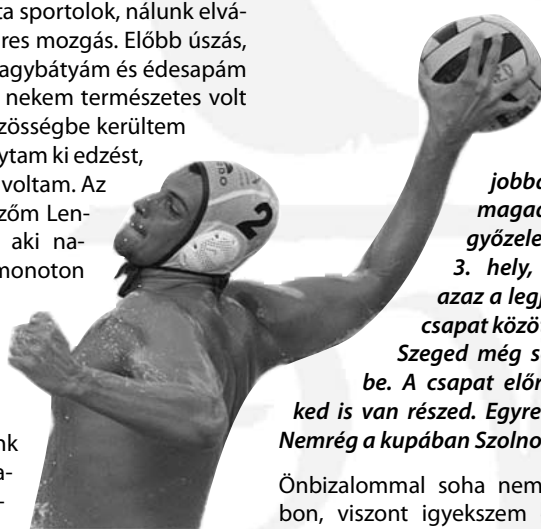
Úgy gondolom, a kezdetektől. Ha egy gyerek elkezd egy sportot, azt két okból teszi. Vagy a szülők akarják, vagy a gyerek maga is. Én az utóbbiba tartoztam. Igazán 11-12 éves korom óta célom, hogy olimpiai bajnok legyek és felkerüljek a márványtáblára a Margitszigeten...

Milyen eredményeitek voltak az utánpótlás csapataidnál?

Az én korosztályom nem volt egy acélos csapat. Különböző is éles ellentét húzódik Budapest és vidék között. A korosztályos válogatottak is Pest-centrikusak, még az edzők is többnyire onnan jönnek. Így a játékosok többsége is. A korosztályomban kivételesen sok egri játékos volt. Szóval nem mondhatnám, hogy a sikerek mámorában érkeztem a válogatotthoz. A mindenkorai válogatottban mindig élmény volt játszani, mert ott a legügyesebbekkel játszhattam.

Tízennyolc évesen a Szeged Beton felnőtt csapataba kerültél, ahova egyre jobban bejártszottad magadat. LEN-Kupa győzelem, majd OB I. 3. hely, idén Euroliga, azaz a legjobb 16 európai csapat között vagytok. Ide a Szeged még soha nem jutott be. A csapat előrelépésében neked is van részed. Egyre több gólt lösz. Nemrég a kupában Szolnok ellen 6-ot.

Önbizalommal soha nem álltam hadilábon, viszont igyekszem érettebben ját-

Ancsel Éva:

Az ember olyan lény, akinek meg se kottyán hét év várakozás, ha tudja, hogy Ráchel vár rá a hetediknek a végén. Még újabb hét évre is telik. Ha viszont nincs róla fogalma, hogy hová is rohan, akkor azt sincs türelme kívánni, míg a közlekedési lámpa zöldre vált.

szani. Minden egyes válogatottal eltöltött nyár alatt annyi pluszt (nem kilót) szedek magamra, hogy ebből egy egész évet ki bírok húzni. Szeretnék olyan játékos lenni, aki képes egy mérkőzésen a gödörbe került csapatot kihúzni. Egy érdekes történetet had mondjak el! Egyik alkalommal 8-7-re kaptunk a BVSC-től. Örömmel újságoltam otthon, hogy igaz kaptunk, de én 6 gólt dobtam. Erre édesapám azt mondta, ha 8-at dobtál volna, nyertetek volna. Egy nagy játékos képes a már elismert teljesítményre is rátenni egy lapáttal.

A csapat három fronton küzd: bajnokság, kupa, Euroliga. Te milyen eredményt szeretnél és szerinted mi a realitás?

Az Euroligában bármi lehet, de minimum 100%-ot kell nyújtani ahhoz, hogy partiban legyünk. A kupában és a bajnokságban is a döntőbe várom a csapatot. Ezek reális esélyek.

Molnár Tamás, Fodor Rajmund 1975-ös születésűek. Te 1990-es. Minek tudható be, hogy 15 évente ad Szeged játékost a válogatottnak?

Nem tisztzem ezt magyarázni, de nekem is ugyanazok voltak az edzőim, mint a nálam öt évvel idősebbeknek. Lehet bárki válogatott vidékről is, nem edző kérdése, hanem az akarata és a tetteké.

Kik voltak az edzőid?

Lihotzky Károly, Lengyel Gábor, Dalmády Ernő, Kárász Sándor, Éles Vilmos, Gyöngyösi András, Kásás Zoltán a Szegednél. A válogatottnál Godova Gábor, Verebes Szilárd, Keszthelyi Tibor és most Kemény Dénes.

Azt mondtad, mindenkinek megvan az esélye, hogy válogatott legyen. Mit tudnál mondani azoknak a gyerekeknek, akik most kezdték el nem olyan régen a vízilabdát és olimpiai aranyról álmodoznak?

Bármit mond az edző, azt teljes odaadással teljesítsék. Aki válogatott vízilabdázó akar lenni, az ismerje meg a saját határait, „haljon meg” minden edzésen a vízben. Amikor azt érzi, hogy itt a vég, na akkor tegyen rá még egy lapáttal! Használja ki a technika vívmányait és nézze meg, hogyan csinálják, csinálták a nagyok! Amiben érzi, hogy gyenge, azt gyakorolja még akkor is, ha az edző nem mondja! Amikor az ideje engedi gyakoroljon! A lényeg, hogy amikor a tükörbe néz, tiszta legyen a lelkiismerete és elmondhassa, én megtettem, amit csak lehet!

Bereczky András

Szárnyaló kosarasok

Iskolánk V. korcsoportos kosár csapata a Diák-olimpia városi és megyei fordulójában több mérkőzést játszott az utóbbi hetekben.

Az első mérkőzésen a Radnóti Gimnázium ellen küzdött csapatunk, akiket eddig még nem sikerült legyőznünk az elmúlt években. Most viszont remek játékkal, több mint 20 ponttal 62:41-re nyertünk.

A második meccsünket Hódmezővásárhelyen játszottuk a Bethlen Gimnáziumban, ahol az eddigi legnagyobb különbségű győzelmet arattuk. Az eredmény 109:57 lett.

A harmadik mérkőzés a Radnóti elleni visszavágó volt, melyet nagyon jó csapatjátékkal 87:35-re nyertünk.

November 23-án hazai pályán főlényes játékkal 81:47-re vertük a Németh László Gimnázium csapatát. E győzelem – noha két meccs még hátra van – már bebiztosítja a diákolimpiai dobogó legfelső fokát.

A dicső csapat tagjai: Gárgyán Levente 7.b, Szalay Donát 9.a, Verba Barna 9.b, Vass Gábor 9.b, Magda Gábor 9.b, Németh Patrik 9.b, Glaug Flóri 9.b, Zakar Zsombor 9.b, Vilbergsson Krisztián 9.b, Horváth Róbert 10.a, Weber Márk 10.a, Márai Dániel 10.a, Szarka Dávid 12.b

Boczor Zoltán

Sakkfeladvány

NOGUEIRAS-POLUGAJEVSKIJ
MOSZKVA, 1990

Atéma a vonalnyitás. Világosnak gyorsan tennie kell valamit, mert sötét Bc1-gyel fenyeget lenyerni a vezérét...

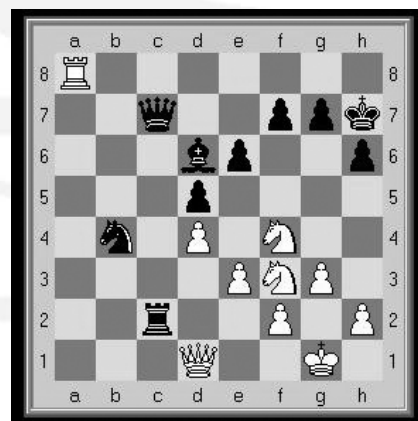
Világos indul és két lépésben mattot ad.

Az előző havi feladvány megoldása: 1.

Vxh6+ gxh6 2. Bhxh6#

Helyes megoldást küldött: Bauer József 8.a

A megfejtéseket Horváth Tibor tanár úr várja a tibi@sepe.hu címre.

Ancsel Éva:

Ha valaki alacsony, azon nincs mit nevetni. Amíg talapzatra nem áll.

PIÁRFUTÁR

MESE PINOKKIÓRÓL

Élt valaha egy asztalosmester, akinek nem volt gyereke. Már hogyan is lett volna? Öreg is volt, egyedül is élt, ráadásul impotens is volt. Dzsepettnak hívták.

Mit volt mit tenni, fogta a szerszámját, s faragott magának egy fabábut, akitől csupán azt kérte, mindig azt tegye, amit ő parancsol neki.

Pinokkió egy ideig tűrte, ameddig tűrhette, követte az utasításokat, mindent az előírásoknak megfelelően csinált, egy idő után azonban görcs állt a kezébe és a fejébe, s attól kezdve csak azt tette, amit a lelkiismerete diktált.

Az öreg ezt megelégedte, s tűzrevalót csinált belőle.

Ha Pinokkió továbbra is jó bábu maradt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

EMBERMESE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy nagyon gazdag, becsületes, tisztességes, szeretetre méltó kedves ember...

Na, ez az ember már nem él...

LOGIKUS MESE
(A FARKAS ÉS A KECSKEGIDA)

A kecskemama a rétre ment, s kisgidája lelkére emigyen beszéle: „Ajtót ne nyiss senkinek, csak ha engem hallasz!...”

A kisgida megfogadta anyja intelmét. Farkas koma azonban kihallgatta beszédüket, s mivel tudta, hogy a kisgida úgysem fogja beengedni, megette a kecskemamát!...

MAI MESE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy nagyon szegény ember...
De ma már van több is!

MESE A PARIZERRŐL

Volt egyszer egy kereskedő, akihez benyitott egy vevő.

A vevő többé nem kíváncszott vissza a boltba, tehát egyszeri vevő volt...

A vevő tíz deka parizert kért.

A kereskedő sebtiben becsomagolta, s átnyújtotta neki: „Itt a vége!... Fuss el véle!...”

Nagy Bandó András meséi

Nem távozik	Ügy	Eredetileg zsidó-negyed	Feltéve	E napon
Megfejtés (1)	Ábrándozik		Milligramm	lémet meseli testvérpár
Fázik				Nátrium
Betakarít			Hím szarvas-marha	Ház mögötti rész
Erre a helyre			Táplálkozni	
		Helyiség		
		Kérlek		
Angol tojások	Nemesdáz		Asszony (-né) angolul	
	Real Madrid focistája		Illusztris	
		Tiltószó		Maqad
		Toldalék		Megkevert lap!
Utca	Hármas a pókerben			Méter
	Gyilkol			Basa hasa!
Növény része		Dehogy!	Após	
Megfejtés (2)				

Ebben a hónapban, a patrocíniumhoz kapcsolódva, Kalazanci Szent József egyik mondásának második része a rejtvény megfejtése. Első része „Hogy lehetsz a világ világossága...” A megoldásokat 2010. december 10-ig kérjük bedobni szerkesztőségi postaládánkba, vagy elektronikus levélcímünkre elküldeni: piarfutar@szepi.hu. Előző havi megfejtésünk: „Vesszen az önkény, éljen a törvény.” Pólot nyert László Imre Miksa paksi olvasónk. Gratulálunk!

Juhász Gyula:
RORATE

A kéklő félhomályban
Az örökmécs ragyog,
Mosolygón álmodoznak
A barokk angyalok.

A gyertyák rendre gyúlnak,
A minisztráns gyerek,
Mint bárány a mezőben
Csenget. Az árny dereng.

Hideg kővön anyókák
Térdelnek. Ifjú pap
Magasba fölmutatja
Szeliden az Urat.

Derűs hit tűnt malasztját
Könnyezve keresem.
Ó gyönyörű gyerekség,
Ó boldog Betlehem!

V é g k é p (p)

Ancsel Éva:

A szelídség: ellenállás. Nem csoda, hogy sokszor fölháborító.

2010. NOVEMBER 26.

**NE VÁSÁROLJ SEMMIT NAP
BUY NOTHING DAY**

Egy árucikk vélt hasznossága
fordítottan arányos
a megvásárlása és kifizetése utáni
tényleges hasznosságával.

AMI ELÉG, AZ ELÉG!

**P I A R I S T A
Ü Z L E T I P R O G R A M**

HAMAROSAN...

**Hirdessen ingyen a
PIÁR FUTÁRBAN!**

A szegedi piarista közösség
tagjainak hirdetéseit
ingyen tesszük közzé.

Megjelentetni kívánt
hirdetését küldje el a

piarfutar@szepi.hu

elektronikus levélcímmre,

vagy dobja be

a gimnázium portájánál

elhelyezett

postaládánkba!

Kínáljuk meg egymást!

**A SZEGEDI
PIARISTA ISKOLA
CÉLJAIT**

A

**DUGONICS
ANDRÁS
ALAPÍTVÁNY
TÁMOGATJA.**

BANKSZÁMLA SZÁMA:

**10402805-
28012423-
00000000**

A N Z X

